

Отже, одним із документів, який посвідчує повноваження адвоката є й ордер адвоката. Одним із розумінь слова «ордер» (від нім. *order*, франц. *ordre*, від лат. *ordo* – ряд, порядок) є його сприйняття в якості офіційного документу, що містить наказ, припис, розпорядження (наприклад, на вселення в житлове приміщення, на обшук тощо) [2, с. 939]. В ч. 2 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що ордер – письмовий документ, що у випадках, встановлених цим Законом та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. Він видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. В цій же частині ст. 26 вказується на те, що Рада адвокатів України затверджує типову форму ордеру. Така типова форма ордеру була затверджена Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів [3], в якому більш детально врегульовується процедура його використання.

Використання адвокатом ордеру в якості документу, який посвідчує його повноваження є одним із найдискусійніших питань в юридичній літературі. Прихильником позиції про доцільність використання адвокатом такого документа для підтвердження своїх повноважень є В.В. Волошин, який розглядаючи ордер в якості найпрогресивнішого та найфункціональнішого права адвоката, яке забезпечує його професійну діяльність, вказує на необхідність закріплення в законодавстві про адвокатуру положення «про пряму заборону органам влади та їх посадовим особам, вимагати від адвоката будь-яких інших підтверджуючих документів, а ніж ордер адвоката України» [4]. З метою спрощення роботи адвоката, ордер в якості єдиного документу, що повинен посвідчувати повноваження адвоката розглядає М.А. Авдеева [5, с. 175]. Такої ж точки зору притримується й Н.В. Борзих, яка вказує на необхідність внесення змін до КПК України, з метою зазначення того, що «єдиним документом, який підтверджує повноваження адвоката на участь у справі є ордер, зразок якого встановлений для всіх» [6, с. 448]. Про доцільність оформлення ордеру на підставі договору про надання правової допомоги в якості оптимального способу підтвердження повноважень адвоката вказує Н.М. Бакаянова [7, с. 194].

Вказані науковці необхідність використання ордеру обумовлюють тими чи іншими його перевагами у порівнянні з іншими документами, що посвідчують повноваження адвоката (договором про надання правової допомоги та довіреністю). Так, В.В. Волошин вказує на те, що ордер адвоката по своїй суті та за своїм технічним і юридичним

призначенням «покликаний виконувати наступні функції: спрощення доступу адвоката до ведення справ; економія часу адвоката та клієнта; збереження адвокатської таємниці; економія коштів клієнта; підвищення авторитету та поваги до статусу адвоката» [4]. В якості безумовної переваги ордеру, можливість його використання у випадках надання невідкладної юридичної допомоги, розглядає Н.М. Бакаянова, звертаючи увагу на те, що «ордер може бути виписаний адвокатом у будь-який час та пред'явлений за місцем вимоги негайно» [8, с. 194]. Крім цього, вона вказує на те, що пред'явлення договору про надання правової допомоги або витягу з нього можуть призводити до порушення принципу конфіденційності. З таких же позицій виходить й О.В. Панчук [9, с. 33]. Про необхідність використання ордеру у тому випадку коли адвокат діє в складі адвокатського об'єднання вказує Г.О. Світлична. Вона виходить з того, що «ордер як документ, що підтверджує лише наявність повноважень, слід представляти до суду на підтвердження його повноважень на ведення справи у суді в тих випадках, коли адвокат діє в складі адвокатського об'єднання і здійснює делеговані йому цим об'єднанням повноваження щодо представництва клієнта у суді» [10, с. 314]. З таких же позицій виходить і В.С. Заяць [11, с. 9].

Зовсім іншої точки зору притримуються науковці, які вказують на недоцільність використання ордеру адвоката в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката. Зокрема, В. Буробін зазначає те, що ні в одній країні світу з розвиненою правовою традицією немає документа, що є аналогом ордеру, як би засвідчує право адвоката на роботу по конкретній справі. На його думку, «ордер як документ, що опосередковує повноваження адвоката, є соціалістичним анахронізмом, який не відповідає економічним і правовим реаліям сьогоdnішнього дня і повинен бути виключений з чинного законодавства» [12]. В якості пережитку радянського законодавства про адвокатуру ордер розглядає Г.К. Шаров [13, с. 9]. На алогічність використання ордеру вказують М.Ю. Єфіменко [14, с. 185] та В.І. Марчук [15, с. 178].

Досліджуючи питання про сутність ордеру адвоката, необхідно звернути увагу на те, що він з'явився ще в радянські часи (коли всі адвокати відносилися до відповідних юридичних консультацій, а правова допомога здійснювалася виключно на підставі ордеру). Як відмічають І. Балон, С. Тарасенко і О. Житній таким ордером юридична консультація доручала тому чи іншому адвокату ведення справи та він «виконував дивну суміш функцій. З одного боку, це своєрідна довіреність на ведення справи у суді, з іншого – обліковий документ

для визначення суми винагороди адвоката за підсумками роботи колегії» [16, с. 4]. Такий стан речей обумовив те, що протягом тривалого часу, ордер адвоката розглядався в якості документу, що підтверджував його участь у конкретній справі, зокрема у кримінальній. Крім цього, сам ордер інколи розглядався в якості документу, що саме підтверджував статус адвоката. Так, Я.П. Зейкан вказував на те, що до вступу нового ЦПК, суди керувалися старим кодексом, де були нерозв'язані проблеми: «Якщо адвокатом подавалася довіреність у справу, то його записували представником. Якщо ж він подавав ордер – його записували адвокатом» [17, с. 107]. З таких позицій виходив і А.О. Селіванов, який зазначав, що «процесуальна особливість судового уявлення виявляється в тому, що в разі подання адвокатом довіреності його фіксують як представника, а в разі подання ордера – записують адвокатом» [18, с. 7].

До прийняття попереднього Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [19] в усіх процесуальних кодексах (крім господарського процесуального) містилися норми, відповідно до яких одним із документів, що посвідчував повноваження адвоката (представника, захисника) був ордер виданий відповідним адвокатським об'єднанням. З прийняттям даного Закону, у процесуальні кодекси (за винятком кримінального процесуального) були внесені зміни, відповідно до яких для посвідчення повноважень адвоката до ордеру вже необхідно обов'язково додавати витяг із договору, у якому зазначаються повноваження адвоката як представника (захисника) або обмеження його прав на вчинення окремих процесуальних дій. Таке правове регулювання дає нам можливість дійти до висновку, що ордер по своїй суті лише формально підтверджує наявність повноважень у адвоката, проте не визначає обсяг таких повноважень. Необхідність подання витягу договору разом із ордером сприймається деякими науковцями в якості положення, за яким, хоча його використання на даний момент не скасовано, проте фактично вже спрощено, оскільки «зводить на нівець усі переваги ордеру» [4].

В даному випадку слід звернути увагу на те, що відповідно до п. 6 згаданого Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів [3] ордер є обов'язковим для прийняття усіма органами, установами, організаціями на підтвердження правомочності адвоката на вчинення дій, передбачених ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Така норма вказує на можливість використовувати ордер не тільки під час здійснення адвокатом процесуальної форми своєї діяльності. Ще

Т.В. Варфоломеева та С.В. Гончаренко коментуючи норми попереднього закону «Про адвокатуру» [20] вказували на помилковість позиції, яка «обстоюється працівниками декотрих державних органів (наприклад, органів реєстрації актів цивільного стану), які не визнають ордер як документ, що підтверджує повноваження адвоката» [21, с. 30]. Але нормами чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що ордер посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги лише у випадках, встановлених цим Законом та іншими законами України (ч. 2 ст. 26 Закону). Вказаний Закон передбачає лише те, що адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги та не містить положення про обов'язковість ордеру для прийняття усіма органами, установами, організаціями на підтвердження правомочності адвоката. А можливість використання ордеру в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката передбачена крім процесуальних кодексів, лише деякими іншими нормативними актами, а саме: Кримінально-виконавчим кодексом (ст. 110) [22], Митним кодексом (ст. 500) [23].

Недолік в правовому регулюванні процедури використання ордеру міститься й п. 14 вказаного Положення, в якому зазначається, що ордер є належним та достатнім підтвердженням правомочності адвоката на вчинення дій в інтересах клієнта. Про обмеження правомочності адвоката, встановлені угодою про надання правової допомоги, останній або керівник адвокатського об'єднання (бюро) зобов'язані вказати на звороті ордера. Така норма в певній мірі суперечить згадуваним положенням процесуальних кодексів, за якими до ордеру необхідно обов'язково додавати й витяг із договору (в якому, в тому числі й зазначаються обмеження прав адвоката на вчинення окремих процесуальних дій). Крім цього, виникає проблема у застосуванні ордеру в адміністративному судочинстві, оскільки ч. 2 ст. 59 КАС України передбачає, що представник особи має право повністю або частково відмовитися від адміністративного позову, визнати адміністративний позов, змінити адміністративний позов, досягнути примирення, передати повноваження представника іншій особі (передоручення), оскаржити судові рішення, якщо право на вчинення кожної із цих дій спеціально обумовлене у виданій йому довіреності. Це вказує на те, що по суті ордер в адміністративному провадженні не дає адвокату можливість в повній мірі користуватися повноваженнями особи, інтереси якої він представляє.

П. 12 зазначеного Положення передбачається порядок посвідчення ордеру адвокатом, який

здійснює свою діяльність індивідуально (підписується адвокатом самостійно та посвідчується печаткою адвоката (за її наявності)). Таку ситуацію, коли адвокат виписує ордер сам собі, тобто сам же підтверджує власні повноваження І. Приходько називає юридично безглуздою [24, с. 88]. Вказує на наявність певних сумнівів у використанні ордеру й А.М. Титов, який вважає, що захисником повинен бути пред'явлений документ, що має також підпис і особи, що є його клієнтом [25]. С.Ф. Сафулько та Я.П. Зейкан теж притримуються позиції, за якою «ордер за змістом належно не підтверджує волевиявлення особи на вчинення дій від її імені через те, що в ньому відсутній підпис довірителя» [26, с. 23], він вказує, що таке волевиявлення особи тільки презюмується. Такий стан речей не захищає клієнта від ситуації, коли «недобросовісний адвокат може скористатись можливістю, яку йому надає закон, і вирішити долю спору, не погодивши це питання з довірителем. Такі випадки у судовій практиці вже мали місце» [27, с. 46]. Таке правове регулювання ще раз дає нам можливість дійти до висновку, що ордер по своїй суті лише формально підтверджує наявність повноважень у адвоката, проте не визначає обсяг таких повноважень. Він слугує лише доказом того, що між адвокатом і його клієнтом укладений договір про надання правової допомоги.

Однією з переваг ордеру називалася економія коштів клієнта. В даному випадку ми повністю розділяємо позицію О. Русина, за якою «вести мову про економію коштів можна в лише тих випадках, коли ордер розглядається як альтернатива довіреності, яка підлягає нотаріальному посвідченню» [28, с. 50]. Тут потрібно врахувати й те, що відповідно до норм вище згаданого Положення адвокати мають право отримати необхідну їм кількість ордерних книжок (зброшурована підшивка пронумерованих бланків ордерів у кількості 50 примірників), вартість яких відшкодовується адвокатами з урахуванням витрат на їх виготовлення (п. 7, 11, 17 Положення).

В якості безумовної переваги ордеру, як ми уже відмічали, науковці називають можливість його використання у випадках надання невідкладної юридичної допомоги, коли немає можливості укласти договір про надання правової допомоги. На такий приклад звертає увагу В.В. Волошин, вка-

зуючи на ситуацію, коли клієнту потрібна термінова допомога в іншому регіоні, ніж він знаходиться. Він вказує на те, що клієнт «у телефонному режимі домовляється із «місцевим» адвокатом, про ведення цивільної справи за день до розгляду» [4], але підписання і поштові відправлення договору чи його витягів займуть не один день. Але можливість використання ордеру в такій ситуації обмежена дією п. 15 вищевказаного Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів, яким серед реквізитів ордеру вказується й посилання на договір про надання правової допомоги, номер (у випадку наявності) та дату цього документа. Не враховується в даному випадку й норма ст. 207 ЦК України, за якою правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони. Таке законодавче регулювання фактично повністю нівелює перевагу ордеру з поміж інших документів, якими можуть посвідчуватися повноваження адвоката.

Висновки. Вказане дає нам можливість дійти до висновку, за яким наявне правове регулювання процедури використання ордеру свідчить про те, що він розглядається в якості документу, що по суті лише формально підтверджує наявність повноважень у адвоката, проте не визначає обсяг таких повноважень. Ордер адвоката, який видається на підставі договору про надання правової допомоги слугує лише доказом того, що між ним і його клієнтом укладений такий договір. Таке правове регулювання фактично повністю (за винятком кримінального провадження) нівелює потребу у використанні ордеру в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката. На нашу думку, щодо інших видів проваджень, то його використання може бути доцільним тільки у випадку, коли сторони договору про надання правової допомоги виходять з необхідності дотримуватися принципу конфіденційності його положень (також і щодо кримінального провадження), та за умови, що договір було укладено з адвокатським об'єднанням або бюро, які в свою чергу на підставі ордеру уповноважують конкретного адвоката (адвокатів) здійснювати діяльність щодо надання правової допомоги клієнту адвокатського об'єднання (бюро).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Большой энциклопедический словарь / Под. ред. А.М. Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1993. – 1632 с.
3. Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів [Електронний ресурс], затверджено рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2012 року № 36. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2013.07.27-polozhennja-187-pro-order-na-nadannja-pravovoi-dopomogi-ta-porjadok-vedennja-reestru-orderiv.pdf>
4. Волошин В.В. Насущні проблеми адвоката. Ордер адвоката України [Електронний ресурс] / В.В. Волошин // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 4 (13). – Режим доступу : <http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2011-4/11vvvoau.pdf>
5. Авдеева М.А. Современные проблемы адвокатуры России: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.11 / Авдеева Марина Анатольевна. – М., 2008. – 287 с.
6. Борзих Н.В. Адвокат як суб'єкт захисту та його повноваження / Н.В. Борзих // Вісник Донецького університету. Серія В «Економіка і право». – 2007. – № 2. – С. 445-455.
7. Бакаянова Н.М. Пропозиції щодо вдосконалення законодавчого врегулювання використання ордеру адвоката / Н.М. Бакаянова // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею акад. С.В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.): в 2 т. – 2014. – Т. 1. – С. 192-195.
8. Бакаянова Н.М. Пропозиції щодо вдосконалення законодавчого врегулювання використання ордеру адвоката / Н.М. Бакаянова // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею акад. С.В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.): в 2 т. – 2014. – Т. 1. – С. 192-195.
9. Панчук О. Окремі питання надання адвокатом правової допомоги свідку / О. Панчук // Закон и жизнь. – 2013. – № 3. – С. 32-34.
10. Світлична Г.О. Повноваження адвоката та їх посвідчення при здійсненні представництва у цивільному судочинстві / Г.О. Світлична // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф. присвяч. пам'яті проф. О.А. Пушкіна (м. Харків, 22 травня 2010 р.). – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 311-314.
11. Заяць В.С. Правове регулювання участі представника у судовому адміністративному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.С. Заяць. – Ірпінь, 2011. – 23 с.
12. Буробин В. Адвокатский ордер – необходимость или анахронизм? [Электронный ресурс] / В. Буробин. – Режим доступа: www.fparf.ru/news/all_news/blogs/VBurobin/advokatskiy-order-neobkhodimost-ili-anakhronizm/
13. Шаров Г.К. Договор с доверителем : предложения о внесении изменений в Закон «Об адвокатской деятельности и адвокатуре в РФ» / Г.К. Шаров // Бизнес-адвокат. – 2004. – № 18. – С. 8-9.
14. Єфіменко М.Ю. Оформлення повноважень адвоката в цивільному процесі / М.Ю. Єфіменко // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право. – 2014. – № 7. – С. 181-188.
15. Марчук В.І. Особливості документального оформлення повноважень адвоката і вдосконалення у межах чинного законодавства / В.І. Марчук // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2014. – № 807. – С. 172-179.
16. Балон І. Вдосконалення документального підтвердження повноваження адвоката (на прикладі аналізу ордеру адвоката) / І. Балон, С. Тарасенко, О. Житній // Правовий тиждень. – 2013. – № 10-12. – С. 4-6.
17. Зейкан Я.П. Адвокат. Навички професії: практичний посібник / Я.П. Зейкан. – К.: КНТ, 2008. – 788 с.
18. Селіванов А. Представник і представництво у конституційному та загальному судочинстві / А. Селіванов // Право України. – 2004. – № 3. – С. 3-8.
19. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 07 липня 2010 року № 2453-VI (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-45. – Ст. 529.
20. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 62.
21. Варфоломеева Т.В. Научно-практический комментарий к Закону Украины «Про адвокатуру». Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність : зб. норм. актів / Т.В. Варфоломеева, С.В. Гончаренко. – Київ: Юрінком Інтер, 2003. – 432 с.
22. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21.
23. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 9.
24. Приходько И. Применение правил о представительстве и некоторые процессуальные презумпции / И. Приходько // Хозяйство и право. – 2003. – № 2. – С. 87-90.
25. Титов А.М. Щодо залучення адвоката-захисника до участі у кримінальному провадженні [Електронний ресурс] / А.М. Титов // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 3 (16). – Режим доступу : <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/295/316>
26. Сафулько С.Ф. Про повноваження адвоката в апеляційному провадженні / С.Ф. Сафулько, Я.П. Зейкан // Судова апеляція. – 2009. – № 3. – С. 21-26.
27. Сафулько С.Ф. Щодо повноважень адвоката в цивільному процесі / С.Ф. Сафулько, Я.П. Зейкан // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 11. – С. 45-48.
28. Русин А. Применение ордера адвоката в гражданском судопроизводстве / А. Русин // Legea si viata. – 2015. – 10/3. – С. 48-51.

Булеца Сібілла Богданівна,

Заборовський Віктор Вікторович

ОРДЕР В ЯКОСТІ ДОКУМЕНТУ, ЩО ПОСВІДЧУЄ ПОВНОВАЖЕННЯ АДВОКАТА

У статті автором розкривається правова сутність ордеру адвоката в якості документу, що посвідчує його повноваження. Робиться висновок про те, що він лише формально підтверджує наявність повноважень у адвоката, проте не визначає обсяг таких повноважень. Вказується, що наявне правове регулювання фактично повністю (за винятком кримінального провадження) нівелює потребу у використанні ордеру в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката.

Ключові слова: адвокат, професійна правова допомога, ордер адвоката, оформлення повноважень адвоката.

Булеца Сибилла Богдановна,

Заборовский Виктор Викторович

ОРДЕР В КАЧЕСТВЕ ДОКУМЕНТА, УДОСТОВЕРЯЮЩЕГО ПОЛНОМОЧИЯ АДВОКАТА

В статье автором раскрывается правовая сущность ордеру адвоката в качестве документа, удостоверяющего его полномочия. Делается вывод о том, что он лишь формально подтверждает наличие полномочий у адвоката, однако не определяет объем таких полномочий. Указывается, что имеющееся правовое регулирование фактически полностью (за исключением уголовного производства) нивелирует потребность в использовании ордера в качестве документа, удостоверяющего полномочия адвоката.

Ключевые слова: адвокат, профессиональная правовая помощь, ордер адвоката, оформление полномочий адвоката.

Buletsa Sibilla Bogdanivna,

Zaborovsky Viktor Viktorovich

WARRANT AS A DOCUMENT CERTIFYING POWERS OF LAWYER

In this article the author reveals the essence of a warrant legal counsel as a document confirming his powers. The conclusion is that it is only formally confirms the powers of the lawyer, but does not define the scope of such powers. It is stated that the existing legal regulation is almost completely (with the exception of criminal proceedings) eliminates the need to use the warrant as a document certifying the powers of attorney.

Key words: lawyer, professional legal assistance, the warrant lawyer, lawyer registration authority.